

EXAMENSARBETE

Hösten 2005

Lärarytbildningen

Ute eller inne

**- En undersökning av lärares
syn på utomhuspedagogik**

Författare

Madeliene Ahlqvist

Karin Samuelsson

Handledare

Kristina Johansson - Tell

Ute eller inne

- En undersökning av lärares syn på utomhuspedagogik

Abstract

Syftet med undersökningen är att försöka belysa lärares inställning till utomhuspedagogik. Ett subjektivt urval av lärare gjordes och intervjuer genomfördes och analyserades därefter. Resultatet visar att lärarna i undersökningen är positivt inställda till utomhuspedagogik och ser många möjligheter med den. De är entusiastiska till att använda naturen i undervisningen. Naturen ses som en del i lärandeprocessen. Lärarna i undersökningen anser att utomhuspedagogik ger piggare barn, möjlighet till varierad undervisning samt ett sammanhang i undervisningen. Styrdokumentet upplevs av lärarna som öppna och ger därmed lärarna en valfrihet när det gäller utomhuspedagogik. Undersökningen visar att lärarna anser att barn är olika och därmed lär bäst på olika sätt. Lärarna i undersökningen anser därför att skolan måste erbjuda olika sätt att lära, där flera sinnen används vid inläring.

Nyckelord: Utomhuspedagogik, natur, undervisning, lärande, sinnen, lärare, intervjuer

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLL.....	3
1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte.....	5
1.3 Uppsatsens disposition.....	6
2. Litteraturstudier.....	7
2.1 Olika definitioner av begreppet utomhuspedagogik.....	7
2.1.1 Vår definition av begreppet utomhuspedagogik.....	8
2.2 Barns utveckling och lärande.....	8
2.3 En skola i förändring.....	11
2.4 Utomhuspedagogik, lära med alla sinnen.....	12
2.5 Utomhuspedagogiska modeller.....	15
2.5.1 I Ur och Skur.....	15
2.5.2 Naturskolan.....	16
2.6 Styrdokument.....	18
2.6.1 Lpo94.....	18
2.6.2 Kursplan 2000.....	20
3. Empiri.....	22
3.1 Problemprecisering.....	22
3.2 Metod.....	22
3.2.1 Intervjumetod.....	22
3.3 Upplägg och genomförande.....	23
3.3.1 Urval.....	24
3.3.2 Beskrivning av skolorna och lärarna.....	24
3.4 Resultatredovisning.....	26
3.4.1 Lärarnas syn på utomhuspedagogik.....	26
3.4.2 Vilka möjligheter anser lärarna att utomhuspedagogiken har?.....	27
3.4.3 Varför väljer lärare att arbeta eller inte arbeta med utomhuspedagogik?.....	30
3.4.4 Resultatsammanfattning.....	33
4. Diskussion.....	35
4.1 Förslag på vidare forskning.....	38
5. Sammanfattning.....	39
Referensförteckning.....	40

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi är två lärarstudenter med inriktningen matematik/naturkunskap för de yngre barnen som under vår utbildnings gång blivit inspirerade av utomhuspedagogik. Under en av våra valbara kurser ”Upptäck i naturen – att lära om växter och djur” fick vi kunskap och erfarenhet om naturens möjligheter i undervisningen. När vi i anslutning till kursen hade praktik fick vi erfara att många av lärarna inte använde de möjligheter som naturen ger. Det fick oss att tänka tillbaka på all praktik vi haft under vår lärarutbildning och efter viss reflektion och diskussion kom vi fram till att det har skilt sig mycket mellan de olika skolor och handledare vi haft. En del av våra handledare arbetade med naturen som läromedel medan andra endast hade ”traditionell klassrumsundervisning” utifrån böcker, både i de naturorienterande ämnena ock i de övriga skolämnena. Vi kom fram till att våra gemensamma erfarenheter av skolan sa oss att endast en väldigt liten del av skolans undervisning ägde rum utomhus. Var lärarna utomhus med sina elever, var det oftast inte i undervisningssammanhang. Eftersom utomhuspedagogik inspirerat oss, ledde det tillsammans med de upptäckter vi gjort under våra praktikperioder oss till att vilja undersöka om varför man som pedagog väljer eller inte väljer att arbeta med utomhuspedagogik. Vi har en holistisk kunskapssyn och tycker att man måste kombinera praktik och teori. Vi tycker oss kunna se ett samband mellan det holistiska synsättet och utomhuspedagogiken. Vi tror och hoppas att vårt arbete kommer leda till många nya frågor som framtidens studenter och forskare kanske kan svara på men vi hoppas även att vi kan komma fram till några svar och slutsatser.

1.2 Syfte

Syftet med vår undersökning är att försöka belysa varför lärare väljer eller inte väljer att arbeta med utomhuspedagogik. Vi vill även undersöka om det endast är i de naturorienterande ämnena som lärare anser att de kan nyttja naturen som lärorum och läromedel. Lärarnas uppfattning om hur styrdokumentet påverkan användningen av utomhuspedagogik är även av intresse för undersökningen.

1.3 Uppsatsens disposition

Efter att vi presenterat vårt syfte med undersökningen kommer vi att inleda vår litteraturstudie med en definition av begreppet utomhuspedagogik och på så sätt försöka avgränsa vårt område. När vi bearbetade litteraturen valde vi att försöka synliggöra olika teorier om hur barn lär. Skolans historiska utveckling och hur den har påverkat undervisningen behandlas också. Därefter kommer vi att fördjupa oss i utomhuspedagogiken både i dess metod och i didaktik. Vi tycker även att det är av betydelse att presentera några utomhuspedagogiska modeller, I Ur och Skur samt Naturskolan. Vi valde dessa på grund av att dessa är de två för oss mest kända skolor som arbetar med utomhuspedagogik samt därför att dessa utomhuspedagogiska modeller är de som i Sverige är mest knutna till skolans värld.

Vi anser att man inte kan göra ett vetenskapligt arbete som har med pedagogik att göra utan att på något sätt ha med skolans styrdokument och kursplan. Vår litteraturstudie ska ligga som en grund och ett stöd för formuleringarna av våra problemställningar.

Därefter kommer vår empiriska del som dels beskriver den metod vi valt och dels vad vi ska undersöka och resultaten av undersökningen. I vår undersökning vill vi undersöka lärares uppfattningar om utomhuspedagogik.

I diskussionen kommer vi inleda med vårt ställningstagande till litteraturen, för att sedan koppla samman litteraturen med vår undersökning och analysera.

2. Litteraturstudier

2.1 Olika definitioner av begreppet utomhuspedagogik

Vi anser att ett begrepp som utomhuspedagogik kan innebära olika saker för olika individer. Alla har olika upplevelser, kunskaper och erfarenheter som påverkar begreppets betydelse. Vi vill därför inleda med olika författares definitioner av begreppet utomhuspedagogik.

Drougge (2001) menar att i den Ur och Skur pedagogiska verksamheten är utomhuspedagogik ett begrepp som inte innebär att man "bara" är utomhus, pedagogiken måste även den anpassas för utomhusvistelse. Naturen är en resurs i undervisningen och inte bara en ny lektionssal. Eftersom naturen ska vara en resurs i undervisningen måste eleven ges möjlighet att vara aktiv. Således är utomhuspedagogik en upplevelsebaserad pedagogik där man arbetar mycket laborativt. Drougge menar att utomhuspedagogik leder till att barnet får lära med hela kroppen och använda sina sinnen.

"Utomhuspedagogik betyder att medparten av lektionen är laborativ eller upplevelsebaserad, att inläringen är individanpassad och sker antingen enskilt eller i mindre grupp." (Drougge, 2001, s. 36)

Även Dahlgren & Szczepanski (1997) är av åsikten att utomhuspedagogik är kopplat till handlingsinriktade läroprocesser. De menar vidare att den centrala aspekten av utomhuspedagogiken är helhetsupplevelser. Helhetsupplevelser där eleven får direktkontakt med föremålet för lärande. Utomhuspedagogiken förenar därmed både känsla, tanke och handling enligt Dahlgren & Szczepanski (1997).

Nyhus-Braute & Bang (1994) beskriver utomhuspedagogiken som att barnen ska "gripa för att begripa" där de förenar teoretisk begreppskunskap med erfarenhets- eller förtrogenhetskunskap. De menar även att sinnena är centrala i inläringen eftersom när eleven möter naturen så bjuder den på variationer av synintryck, dofter, ljud och rörelser. Naturen talar till barnens alla sinnen.

Hedberg (2004) är av åsikten att alla skolans ämnen ryms i utomhuspedagogiken. Han menar även att utomhuspedagogik inte bara är till för att förmedla kunskaper om naturen.

Utomhuspedagogiken har utvecklats från att ganska ensidigt ha gått ut på att undervisa om naturen till ett didaktiskt förhållningssätt. Utomhuspedagogikens didaktiska förhållningssätt leder till att alla ämnen i skolan förstärks av utomhusverksamheten.

En som är kritisk till användningen av begreppet utomhuspedagogik är Per Hedberg (2004). Han anser att genom användningen av begreppet utomhuspedagogik så förutsätter man att det ska finnas ett begrepp till nämligen inomhuspedagogik. Utomhuspedagogiken har enligt Hedberg fokus på VAR man lär sig medan naturskolepedagogiken fokuserar på VAD och HUR man lär sig. Han vill istället använda begreppet verklighetspedagogik som en sammanfattning av utomhuspedagogik och naturskolepedagogik.

2.1.1 Vår definition av begreppet utomhuspedagogik

För att klargöra hur vi står i förhållande till begreppet utomhuspedagogik och till de olika definitioner som vi presenterat under föregående rubrik kommer här vår definition av begreppet utomhuspedagogik.

Vi är av samma åsikt som Drougge (2001) att utomhuspedagogik är att lära genom konkreta erfarenheter. Eleven får vara aktiv och undersöka sin omgivning, det är en pedagogik som använder naturen som klassrum men som även tar in naturen i klassrummet. Naturen är inte bara en lokal som man bedriver ”vanlig” undervisning i utan naturen ska ses som en resurs och användas som sådan i undervisningen. Vi tror att utomhuspedagogiken är en pedagogik som tillåter att alla sinnen, kan och ska användas. Vi håller med Nyhus-Braute & Bang (1994) att i utomhuspedagogiken finns möjligheten att koppla ihop teori och praktik. Ska man undervisa eleverna om djurspår så anser vi att det inte kan göras i klassrummet utifrån böcker (teori) utan man måste ut och upptäcka praktisk. Samma tycker vi gäller när man undervisar om våra träd, som man absolut inte lär sig genom böcker utan genom en kombination med praktiska naturupplevelser. Vi tror att det här arbetssättet kan hjälpa eleverna att se helheten.

2.2 Barns utveckling och lärande

Vi tror att vetenskapen kring barns utveckling och lärande är grundens för all pedagogik och även för utomhuspedagogiken. Därför känns det viktigt för oss att undersöka tidigare forskning om barn och inläring för att på så sätt hitta utomhuspedagogikens grunder.

Redan på 1600-talet förespråkade J. A Comenius lärande i en autentisk miljö. Han använde trädgården som en metafor för lärande och läraren var trädgårdsmästaren. Även andra samtida filosofer och pedagoger lade tyngdpunkten på samspel mellan en aktiv individ och individens aktiva miljö i sina beskrivningar av framtidens skola.(Dahlgren & Szczepanski, 2004)

Piaget (1968) delar in barnets utveckling i fyra stadier, det sensor - motoriska (ca 0-2 år), det pre - operationella (ca 2-7 år), konkreta operationella (ca 7-12 år) och abstrakt operationella perioden (ca 12-vuxen). Perioderna är därefter indelade i stadier som barnen går igenom i en bestämd ordning, den ordningen är inte beroende av ålder. Dessa stadier ger kunskaper om när och hur barnet är moget för att lära sig olika saker. Piagets teori bygger på två viktiga processer assimilation och ackommodation. Den jämvikt som Piaget beskriver mellan assimilationen och ackommodationen kallar han adaptation.

”Men assimilationens struktur, dvs. varseblivningens och rörelsens successiva former för inkorporationen är i växande ända fram till de högsta operationerna. Emellertid, genom att sålunda assimilera objekten tvingas handlandet och tänkandet till en ackommodation, dvs. till att återanpassa sig efter varje yttre förändring.” (Piaget, 1968, s. 13)

Stensmo (1994) beskriver assimilationen och ackommodationen på ett lite mer förenklat sätt. Assimilation är när barnet i en ny situation agerar på samma sätt som i liknande situationer barnet varit i kontakt med. Ackommodation är istället att barnet agerar på ett nytt sätt i den nya situationen.

Stensmo (1994) anser att Piaget förespråkar en aktivitetspedagogik som innebär att barn lär sig genom aktivt handlande. Eleven ska vara aktiv, inte läraren. Piaget fokuserar på HUR dvs. formen undervisningen ska bedrivas och inte på VAD som är viktigt att lära. Vikten med utbildningen är att barnen ska lära sig att göra nya saker och inte upprepa det som andra gjort tidigare.

Piaget trycker på att handling och självstyrande problemlösning är centrala processer vid inläring och utveckling. Handling ger den lärande möjlighet att upptäcka hur verkligheten kan kontrolleras och den lärande får även uppleva konsekvenserna av sin handling. (Wood, 1999)

Piagets forskning har på senare tid ifrågasatts och utvecklats. Wood (1999) delar Piagets uppfattning om att barn aktivt själva konstruerar sin världsbild, men han vill utveckla den. Wood vill lägga en ännu större vikt vid det sociala samspelet och kommunikationens betydelse för barnens tänkande och inläring än vad Piaget gjort.

Säljö (2000) anser att den ryske psykologen Lev S. Vygotskys idéer är grunden till det sociokulturella perspektivet, som kom långt efter Vygotskys död. Vygotsky menar liksom Wood (1999) att det sociala samspelet och kommunikation är av stor vikt vid inläring.

”I ett sociokulturellt perspektiv är utveckling en socialisation in i en värld av handlingar, föreställningar och samspelelmönster som är kulturella och som existerar i och genom kommunikation, och som därför skiljer sig åt mellan samhällen och livsmiljöer.” (Säljö, 2000, s. 68)

Säljö har även åsikten att även målet för barns lärande skiljer sig åt mellan den piagetanska traditionen och den sociokulturella. I den piagetanska traditionen är målet för utveckling och lärande, samma för alla barn. Det sociokulturella perspektivet anser att barn växer upp och lever i olika miljöer, därför blir målet för utveckling och lärande olika för olika individer.

Wood (1999) delar in inläringen i informell och formell inläring. Han menar att en stor del av det som barnet lär sig sker spontant utanför klassrummet vid t ex lek, observationer eller som ett resultat av att sträva efter förståelse för det som händer kring barnet. Han anser att samhället inte är medvetet om den informella inläringen utan den är något som tas förgiven.

Hannaford (1995) anser att inläring inte bara är något som sker i hjärnan. Naturligtvis vet vi att hjärnan är placerad i vår skalle och att den ständigt står i förbindelse med vår kropp men i

praktiken vid inläringstillfällen så ses kroppen som oviktig. Den här uppfattningen att intellektuell aktivitet kan existera avskilt från kroppen är djupt rotat i vår kultur enligt Hannaford. Hon menar vidare att det beror på inställningen till det vi gör med kroppen och även till kroppens funktioner är lägre och därmed mindre mänskliga. Den här uppfattningen utgör basen för många inläringsteorier och därmed blir dessa teorier mindre framgångsrika än de kunde ha varit anser Hannaford. Kroppen spelar en integrerad roll i alla våra intellektuella processer från födseln till ålderdomen. Det är genom kroppens sinnen som hjärnan får den informationen från omgivningen som vi behöver för att skapa oss en uppfattning om världen. Hannaford anser att kroppen är lika viktig vid inläring som hjärnan.

2.3 En skola i förändring

Vi upplever att skolan som fenomen har förändrats mycket. Förr var naturen av stor betydelse både för samhällsstrukturen och för familjens överlevnad. Vi vill därför här beskriva hur skolan utvecklats.

Wohlin (2004) hävdar att i ett utomhusdidaktiskt perspektiv är det viktigt att känna till hur människors förhållningssätt till naturen har förändrats i relation till samhällsutvecklingen. Hon menar att i takt med att människan skiljdes från sitt levnadssätt som var i direkt anknytning till naturen så förändrades även människans förhållningssätt till naturen.

Dahlgren & Szczepanski (1997) menar att den skola vi ser idag dvs. ett lärande som oftast bedrivs inom klassrummets fyra väggar är en ganska ny företeelse. Människans bildning har i ungefär 200 jordbruksgenerationer varit knuten till muntlig tradition och talspråkskultur. Det är bara under de tre sista industrigenerationerna som människan upplevt den informationstekniska revolutionen. Skriftspråket, bildmedierna och datateknologin har sköljts över samhället, detta har lett till att människorna allt mer tagit avstånd från naturen.

Enligt Carlgren & Marton (2000) sammanfaller skolsystemets bildande och expansion med industrisamhällets utveckling. Industrin skulle effektiviseras genom att arbetsmomenten delades upp i mindre delar som skulle utföras mer effektivt. När ett samhälle saknar skola uppträder ett informellt lärande, kunskap överförs från en generation till nästa i de sammanhang som kunskapen används. När skolan bildades förändras såväl innehåll som

inlärningsform. Även skolan skulle effektivisera. Genom att dela upp innehållet som skulle läras ut vid olika tillfällen i olika ämnen, skulle inhämtningen av kunskap öka, man skulle hitta de bästa inlärningsmetoderna för varje enskilt ämne.

Enligt Carlgren & Marton (2000) har omstruktureringen av skolans styrdokument lett till konsekvenser i lärarnas yrkesutövning. Den svenska skolan har förändrats till en mål- och resultatstyrd skola. Läroplanerna och kursplanerna skrevs om och betygssystemet förändrades.

”Istället för att ange hur verksamheten ska utformas anger staten vad målen för verksamheten är och vilka resultat som förväntas.” (Carlgren & Marton, 2000, sid. 185)

Enligt Carlgren & Marton (2000) specificerar inte de nya styrdokumenterna vad lärarna ska göra utan endast vad de ska åstadkomma, genom det får lärarna mer kontroll över utformningen av verksamheten. I de äldre styrdokumenterna kunde man se om en lärares undervisning var upplagd i enlighet med de föreskrivna arbetssätten, i dagens styrdokument finns inga föreskrivna arbetssätt vilket inte gör att valet av arbetssätt mindre viktigt. Genom att skolan har delat upp det barnen skall lära sig i olika ämnen och förändrat styrdokumenterna till mer resultatriktade så har man tappat fokus på helhet och sammanhang.

Wohlin (2004) menar att skolan måste få barnen att känna framtidstro och vördnad för allt liv i naturen. Det anser hon att skolan gör bäst med arbetssätt där ämnen integreras i ett sammanhang där helheten inte går förlorad. Wohlin anser vidare att utomhuspedagogiken ger pedagoger en möjlighet att ge barnen ett kulturhistoriskt sammanhang och det är viktigt eftersom alla människor är kulturbärare.

2.4 Utomhuspedagogik, lära med alla sinnen

Vi tror att tankarna och åsikterna om utomhuspedagogik är många. Lika många är åsikterna om varför man ska arbeta eller inte ska arbeta med utomhuspedagogik i skolan. Det är anledningen till att vi vill med hjälp av litteraturen försöka beskriva utomhuspedagogiken.

Drougge (2001) anser att naturen är vårt ursprung och därför är det viktigt att lära barnen vår kulturhistoria. Hon menar vidare att förmedla en nära kännedom om naturen till barnen är av stor vikt för att ge barnen en förståelse för naturens sammanhang.

Dahlgren & Szczepanski (2004) är inne på ett liknande spår, de anser att pedagogers ökade intresse för utomhuspedagogik kan tolkas som ett behov att hitta tillbaka till sina rötter. De är därför av åsikten att i dagens skola borde den traditionella undervisningen som oftast sker inom fyra väggar, kompletteras med lärande utomhus. Utemiljön är inte bara ett nytt klassrum där undervisning ska bedrivas på samma sätt som inomhus. Utemiljön tillhandahåller även strukturer som former, färger, dofter, smaker och sinnliga erfarenheter. En aspekt på varför skolan borde undervisa ute, är att ute sker lärandet i olika sammanhang och olika situationer. Lärandet delas då enligt Dahlgren & Szczepanski inte in i ämnen utan barnen får ett ämnesövergripande sammanhang.

Strotz & Svenning (2004) tror att många lärare känner en rädsla för utomhuspedagogik. Lektioner i klassrummet är lätt för läraren att genomföra, planera och kontrollera. När läraren har undervisning utanför klassrummets fyra väggar är det mycket mer som kan hända. Vilken kontroll eftersträvar då läraren undrar Strotz & Svenning. Läraren kanske inte har alla svar vid utomhuspedagogiska aktiviteter utan att läraren måste lära tillsammans med sina elever och därmed känner en osäkerhet? Läraridentiteten sitter ofta i mycket teoretiska kunskaper och vetande enligt Strotz & Svenning. De menar vidare att om läraren känner sig trygg och har en bra självkänsla, utan att för det behöva veta allt, så finns det förutsättningar att våga lära genom sina misstag tillsammans med barnen och kollegorna.

Enligt Nyhus-Braute & Bang (1994) har ett flertal studier kring utomhuspedagogik visat ett tydligt samband mellan aktiviteter i en variationsrik naturpräglad utomhusmiljö och en ökad koncentrationsförmåga, bättre hälsa och motorisk utveckling hos eleverna. Nyhus-Braute & Bang (1994) menar därför att utomhuspedagogiken är en kunskapsform som motsvarar våra mänskliga behov. Nyhus-Braute & Bang (1994) hänvisar till John Dewey som de anser vara ett språkrör för ett handlingsriktat utbildningsbegrepp "learning by doing" som de tycker hör ihop med utomhuspedagogiken. I utomhuspedagogiken menar Nyhus-Braute & Bang (1994) att sinnena är centrala i inlärningen eftersom när eleven möter naturen så bjuder den på variationer av synintryck, dofter, ljud, rörelser, naturen talar till barnens alla sinnen. Naturpedagogiken är enligt Nyhus-Braute & Bang (1994) sinnenas pedagogik.

Dahlgren & Szczepanski (1997) tycker att man i dagens skola kan se en stor kontrast mellan lärandemiljön inne i klassrummet och ute. Lärandemiljön inne i klassrummet innehåller pedagogiska redskap som läraren aktivt använder medan utemiljöns pedagogiska redskap är för de flesta lärare helt osynliga. För att skolan ska bedriva ett livslångt lärande krävs det att man använder andra lärandemiljöer än klassrummet och att det görs med hjälp av naturens pedagogiska redskap.

”Att gripa för att begripa, att hitta attityder i praktisk handling implicerar att kunskap ses som reflekterad erfarenhet, där en upplevelsemässig dimension ges åt inlärningsprocessen.” (Dahlgren & Szczepanski, 1997, s.10)

Att eleverna ska få utforska är något som Granberg (2000) tycker är viktigt. Det är de samverkande sinnesintrycken av hur barnets omgivning fungerar, känns, luktar, smakar, låter och ser ut som engagerar både kropp och själ. Granberg menar vidare att det leder till djupt förankrade och varaktiga kunskaper. Granberg delar samma åsikt som Dahlgren & Szczepanski (1997) uttrycker i citatet ovan, nämligen att barn måste gripa för att begripa dvs. de lär genom handling. Genom att barnen får använda flera olika sinnen vid inläring som känsel, smak, syn, lukt och hörsel får barnen fysiska upplevelser som blir till kunskaper.

Nyhus-Braute & Bang (1994) menar att i dagens skola verkar tiden ha en stor betydelse för hur lärarna agerar, det går snabbare om den vuxne gör det barnet ska göra och därmed berövas barnet erfarenheter som är viktiga för deras utveckling. Barnen lär sig inte längre genom direkta erfarenheter utan genom skola, böcker, TV, datorer och media. Nu har naturen blivit underställd människan medan förr så var människan tvungen att samspela med naturen för sin överlevnad. Man har på senare tid insett att vi trots allt är beroende av vår natur. Naturen tål inte allt utan vi människor måste skydda den. Har vi människor inget förhållande till naturen så har vi heller ingen förståelse för den och därmed har vi inget intresse att bevara den. Det är därför viktigt att barnen lär sig tycka om naturen för att på så sätt senare ha intresse att ta till vara på den. Naturen spelar även en stor roll i barnens egen utveckling eftersom den erbjuder ständiga variationer och nya saker att upptäcka. Intrycken strömmar över barnen och deras sinnen får fungera som mottagningsapparater, alla sinnen får komma till användning. Genom att barnen får använda sina sinnen för att klara nya uppgifter så utvecklas deras hjärna och de lär sig något nytt. Detta är inget som någon annan kan göra för barnet utan det här måste

barnet göra själv. Nyhus-Braute & Bang (1994) anser att alla någon gång måste ha sett barn som försöker klara av något och barnen försöker om och om igen tills de lyckas. Eftersom barnens egen drivkraft är så stark så tar vi merparten av den sensomotoriska utvecklingen för given. Får barnen tillgång till en stimulerande utemiljö under deras viktigaste utvecklingsår? Är fallet det att barnen inte får tillräckligt goda utvecklingsmöjligheter så leder det till inlärningssvårigheter och beteendeproblem. Nyhus-Braute & Bang (1994) menar att med hjälp av naturpedagogiken kan skolan komma ifrån motsättningarna mellan teori och praktik

Drougge (2001) poängterar att den utomhuspedagogiska formen av undervisning inte bara kan användas i det naturvetenskapliga ämnesblocket. Dahlgren & Szczepanski (1997) är av liknade åsikt som Drougge att utomhuspedagogik med fördel kan användas i alla skolämnen, genom att utomhuspedagogiken öppnar upp till ett tematiskt lärande och det är där som alla skolämnena kommer in.

2.5 Utomhuspedagogiska modeller

I dag finns det många olika pedagogiska modeller i skolorna runt om i landet, både i friskolor och kommunala. Många av dessa arbetar med utomhuspedagogik. Vi har valt att beskriva två utomhuspedagogiska modeller, I Ur och Skur samt Naturskolan. Vi valde dessa på grund av att dessa är de två för oss mest kända skolor som arbetar med utomhuspedagogik samt därför att dessa utomhuspedagogiska modeller är de som i Sverige är mest knutna till skolans värld.

2.5.1 I Ur och Skur

I Ur och Skur var arbetsnamnet på den första I Ur och Skur förskolan som startade 1985 på Lidingö. Förskolan fick senare namnet Mulleborg. Initiativtagarna var Susanne Drougge och Siw Linde, två förskolelärare med ett brinnande intresse för naturen. (Friluftsförbundet, 2005)

I Ur och Skur innebär enligt Drougge (2001) att skolan har friluftsliv, natur och miljö som profil. Den inriktningen ska integreras i alla ämnen och i all verksamhet. I Ur och Skur är en alternativ skolform och det ställs krav på de skolor som vill kalla sig I Ur och Skur. Skolan måste följa friluftsförbundets kriterier för verksamheten och så måste de naturligtvis följa gällande läroplan också.

I Ur och Skur har en grundläggande pedagogik som enligt Drougge (2001) är att tillfredställa barns grundläggande behov av kunskap, rörelse och gemenskap genom vistelse i naturen. Att ge barnen kunskap om naturen ska öka naturkänslan och hjälpa barnen att se samband i naturen. Barnen ska genom I Ur och Skurpedagogiken lära sig hur man uppträder i naturen och bli mer medvetna om miljön. Grunden för det här arbetet är enligt Drougge (2001) att barnen trivs och har roligt i naturen ofta och året om.

Drougge (2001) menar att I Ur och Skurs förmedlar kunskap till barnen genom lek, undersökande arbetssätt och andra uttrycksmedel (drama, musik, bild och hantverk) i eller med hjälp av naturen. I Ur och Skurs arbetssätt främjar även barnens motoriska utveckling.

Enligt Drougge (2001) står barnet i centrum I Ur och Skurs verksamhet och lärandet ska ske utifrån varje barns förutsättningar. Genom att arbeta med åldersintegrerade klasser så kan barnen arbeta med samma projekt men på sin egen nivå.

Drougge (2001) menar att man kan dela in I Ur och Skurs arbete i åtta delar som utgår ifrån barnet som står i centrum:

- Olika uttrycksmedel
- Individualiserat arbetssätt
- Medagerande, medupplevande ledare
- Frågebaserade projekt
- Friluftsförbundets friluftsskolor
- Åldersblandade grupper
- Upplevelsebaserad inläring
- Föräldrasamverkan

I dessa åtta delar integreras natur- och miljöfostran enligt Drougge (2001). Det sker genom friluftsliv och lek, i och med hjälp av naturen.

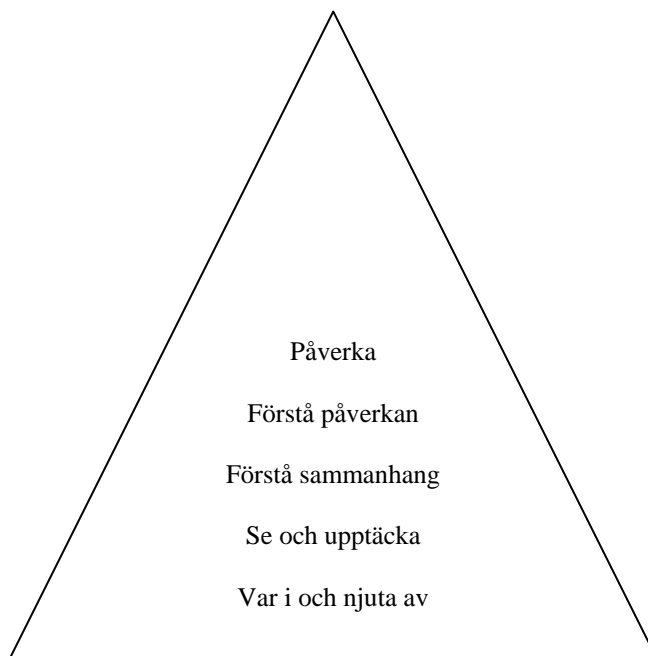
2.5.2 Naturskolan

Enligt Hedberg (2004) startade naturskoleverksamhetens pedagogiska idérörelse i början av 1980-talet i och med öppnandet av den första ”riktiga” naturskolan på Skäralid på Söderåsen i Skåne. Därefter har naturskolor bildats och lagts ner och år 2003 fanns det ca 70 aktiva

naturskolor i Sverige och de flesta naturskolorna finansieras med kommunala skattemedel. Naturskolans idé kommer från USA och Storbritannien. På 1900-talet avsatte USA och Storbritannien reservat, dessa reservat hade pedagogisk personal för att lära folk hur naturen fungerar.

“I sammanhanget är det viktigt att poängtera att begreppet ”Naturskola“ står för ett sätt att arbeta med lärande där en viktig och ofta stor del av processen sker utomhus, och där elevernas egna upplevelser och sinnesintryck i naturen ses som grunden för ett aktivt lärande“ (Hedberg, 2004, s.64)

Enligt Hedberg (2004) är Naturskola är inte ett namn på en byggnad utan vem som helst som arbetar med pedagogisk verksamhet kan bedriva naturskola. Givetvis har naturskolan enats om riktlinjer för sin verksamhet och de är att naturskolan arbetar med att lära in ute där positiva upplevelser i naturen är grunden för att utveckla förståelse för ekologiska samband och miljöfrågor. Att låta barnen utveckla sin känsla för naturen är viktigt. Kunskap om naturen hittar man i naturen. Naturskolans motto är enligt Hedberg (2004) ”Att lära in ute”. Naturskolan utgår från åsikten att lärandet är en aktiv process där individen själv skapar sin kunskap.

(Hedberg, 2004, s. 68)

Hedberg (2004) menar att Naturskolan utgår från figuren ovan för att synliggöra barnets utveckling mot miljömedvetenhet. Pyramiden består av fem steg och naturskolan tänker sig att barnet börjar nedifrån och klättrar uppåt för att på bästa sätt tillgodogöra sig kunskaper om naturen. Hedberg menar att naturskolan även är av åsikten att barnet inte till fullo kan tillgodogöra sig kunskaper på steget ovanför förrän de befäst kunskaperna på steget under.

2.6 Styrdokument

Vi har valt att redogöra för Lpo 94 och Kursplan 2000.

Läroplanerna tillsammans med skollagen ska styra verksamheten i skolan. Det finns en läroplan för varje skolform och de fastställs av regeringen. Det är läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet som vi behandlar här. Kursplaner finns som ett komplement till läroplanerna och det finns kursplaner för varje enskilt ämne. (Lpo94)

2.6.1 Lpo94

Lpo94 är uppdelad i två kapitel:

1. Skolans värdegrund och uppdrag
2. Mål och riktlinjer

I läroplanen betonas det att varje elev är en individ, med olika förutsättningar och behov. Skolan och lärarna har ansvaret för varje elevs lärande. Undervisningen kan inte vara lika för alla utan måste anpassas till varje individ.

”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.” (Lpo94, s.6)

I det första kapitlet under rubriken *Skolans uppdrag* behandlas vikten av att skolan ger eleverna ett miljöperspektiv.

”Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor.” (Lpo94, s.8)

En viktig roll är således att ge eleverna de förutsättningarna de behöver för att kunna skaffa sig ett personligt förhållningssätt till miljön. Genom ett sådant förhållningssätt så kan eleverna skapa sig en förståelse om samhällets funktioner. Viktigt är också att ge en förståelse för hur vårt levnadssätt påverkar miljön.

Eftersom elever av idag måste kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt så är det av stor vikt att de i skolan får lära sig studiefärdigheter. Metoder för att kunna tillägna sig kunskap och använda ny kunskap blir därför viktiga. Skolans uppdrag är även att ge eleverna överblick och sammanhang. Eleven ska även ges möjlighet att ta initiativ och ansvar. I Lpo94 poängteras även lekens betydelse för barns utveckling och lärande. Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper genom att pröva och utveckla olika uttrycksformer. De ska även få uppleva olika känslor och stämningar.

I det andra kapitlet som handlar om skolans mål och riktlinjer står det att skolan skall sträva efter att varje elev skall utveckla nyfikenhet och lust att lära. Skolan ansvarar även för att varje elev efter genomgången grundskola har grundläggande kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa och har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan och miljön. Eleven skall även känna till förutsättningarna för en god miljö och ha förståelse för grundläggande ekologiska sammanhang.

Enligt vår tolkning berörs vår undersökning av följande mål som skolan skall sträva efter att varje elev uppnår.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva efter att varje elev

- Utveckla nyfikenhet och lust att lära,
- Utveckla sitt eget sätt att lära,
- Utveckla tillit till sin egen förmåga,
- Känna trygghet och lär sig ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra,

- Lär sig att utforska, lära och arbeta både självständigt och tillsammans med andra. (Lpo94 s. 14)

2.6.2 Kursplan 2000

Vi har i nästan alla enskilda ämnens kursplaner sett kopplingar till utomhuspedagogiken. Vi har medvetet behandlat först och främst de naturorienterade ämnena, men vi har även behandlat andra ämnen där vi sett kopplingar till utomhuspedagogiken.

De **naturorienterade ämnena** kan både stimulera människors fascination för och nyfikenhet på naturen och göra denna begriplig. Naturvetenskapen har vuxit fram ur människans behov av att finna svar på de frågor, som rör den egna existensen, livet och livsformerna, platsen i naturen och universum. Naturvetenskapliga studier tillfredställer lusten att utforska naturen och ger utrymme för upptäckandets glädje. Undervisningen skall bidra till samhällets strävan att skapa hållbar utveckling och utveckla omsorg om natur och människor. Samtidigt syftar undervisningen till ett förhållningssätt till kunskaps- och åsiktsbildning som står i samklang med naturvetenskapens och demokratins gemensamma ideal om öppenhet, respekt för systematiska undersökningar och välgrundade argument. Att eleverna utvecklar sin förmåga att se mönster och strukturer i sin omgivning som gör världen begriplig är ett mål som skolan skall sträva mot att eleverna når. Det är även viktigt att det bedrivs både muntlig, skriftlig och undersökande verksamhet. Eleverna ska även utveckla omsorg om naturen och lära sig ta ansvar vid dess nyttjande. Med hjälp av naturvetenskapliga kunskaper och erfarenheter ska eleverna kunna få stöd i sitt ställningstagande.

I **svenskan** har språket självklart en nyckelställning. Genom språket sker kommunikation och samarbete med andra. Svenskämnet syftar till att tillsammans med andra ämnen i skolan utveckla elevernas kommunikationsförmåga, tänkande och kreativitet. Mål att sträva mot i ämnet svenska är att eleverna ska få insikt i hur lärande går till och genom det kunna reflektera över sin egen utveckling. Eleverna ska också lära sig att dels självständigt och dels tillsammans med andra använda sina erfarenheter, tänkande och språkliga kunskaper för att bilda och befästa kunskaper.

Matematiken skall ge eleven möjlighet att upptäcka de estetiska värden i matematiska mönster, former och samband samt att uppleva den tillfredsställelse och glädje som ligger i att

kunna förstå och lösa problem. Mål som skolan skall sträva mot att eleverna uppnår är bland annat tilltron till sig själv och sitt eget tänkande och sin förmåga att lära sig matematik och använda den i olika situationer.

Ämnet **bild** övar förmågan att se, känna på och reflektera över den yttre och inre miljön. Utbildningen ska tillgodose behovet av skönhet och viljan att aktivt förbättra den egna miljön.

Idrott, friluftsliv och olika former av motion och rekreation har stor betydelse för hälsan. Mål som idrotten skall sträva mot att eleverna ska uppnå är t ex att eleverna ska få inblick i idrottens och friluftslivets historia.

Undervisningen i **slöjd** syftar till att skapa medvetenhet om estetiska värden och att utveckla förståelse av hur materialval, bearbetning och konstruktion påverkar en produkts funktion och hållbarhet. Utbildningen inom slöjdamnet syftar även till att ge kunskaper om miljö- och säkerhetsfrågor och att skapa medvetenhet om vikten av resurshushållning.

Kunskaperna inom det **samhällsorienterande** området ger eleven möjlighet att se omgivningen i relation till sig själv och att förstå sig själv i relation till omgivningen, dvs. hur individen formar sin värld och formas av världen. Kunskaperna skall ge en grund för att delta, ta ansvar och agera som medborgare i ett demokratiskt samhälle och för att medverka till en hållbar samhällsutveckling.

3. Empiri

3.1 Problemprecisering

Syftet med vår undersökning är att undersöka vilka möjligheter som lärarna i undersökningen anser att utomhuspedagogiken har. Upplever lärarna att de kan nyttja naturen som lärorum och läromedel.

Frågeställningar

- Vilka möjligheter anser lärarna att utomhuspedagogiken har?
- Varför väljer lärare att arbeta eller inte arbeta med utomhuspedagogik?

3.2 Metod

Vår undersökning har mer ett deskriptivt syfte än ett hypotesprövande på grund av att syftet med undersökningen är att beskriva pedagogernas syn kring utomhuspedagogik, hur barn lär och styrdokumentens inverkan på planering och undervisning. Vi har i vår undersökning valt att använda kvalitativa metoder eftersom vår undersöknings syfte är att gå på djupet.

”I en kvalitativ undersökning, som är mer hermeneutisk tolkande, är avsikten inte att generalisera utifrån de empiriska resultat man fått.” (Lindblad, 1998, s. 25)

Resultaten i en kvalitativ undersökning är inte något som man kan generalisera utifrån men de kan ge ny kunskap, ökad förståelse och fördjupad insikt. Vårt problemområde krävde att intervjuer genomfördes med lärare eftersom det var i deras åsikter som vi ville ha en fördjupad insikt. Vi använde oss därför av intervjuer som metod.

3.2.1 Intervjumetod

Vi har valt att utgå ifrån halvstrukturerade frågor (bilaga 1) som underlag vid våra intervjuer. Under respektive intervju har vi följt upp de halvstrukturerade frågorna med olika följdfrågor beroende på informantens svar.

Den här formen av intervju med halvstrukturerade frågor som inte alltid ställs i samma ordning och som följs av följdfrågor kallas semistrukturerad intervju. Semistrukturerade intervjuer följer informanternas svar och utlägg och det är något vi lagt stor vikt på eftersom det är informanternas åsikter och tankar som vi vill undersöka.

3.3 Upplägg och genomförande

Vid utformandet av intervjufrågorna utgick vi från syftet och frågeställningarna i problempreciseringen. Vilken syn har lärarna på utomhuspedagogik?

På grund av att våra informanter fanns i vår närhet valde vi att genomföra personliga intervjuer. Intervjuer ger oss som forskare informanternas åsikter, attityder och berättelser.

Vi hade flera etiska övervägande att ta ställning till vid genomförandet av undersökningen. Informanterna tillfrågades muntligt om de ville delta i undersökningen. Alla tillfrågade informanter tackade ja till att delta. Vi valde att utföra intervjuerna med en informant och en intervjuare. Det gjorde vi på grund av att informanterna inte skulle känna sig i underläge. Intervjuerna delades därför mellan oss, en av oss intervjuade tre och den andra fyra.

Planering och förberedelser inför intervjuerna kändes väldigt viktigt för oss. All tekniskt utrustning kontrollerades och innan undersökningen genomfördes två provintervjuer med ljudupptagning för att på så sätt kunna utveckla vår intervjuteknik. Under dessa provintervjuer upptäckte vi dels en del tekniska detaljer så som vilket avstånd bandspelaren stod bäst på, men vi erfor även att tystnad var ett effektivt instrument vid intervjuer eftersom det är viktigt att låta informanterna tänka för att på så sätt få uttömmande svar. Vi tror att det är lätt som intervjuare att stressa på med nästa fråga när det blir tyst istället för att avvakta. Vi tror att om man avvaktar så kan det eventuellt leda till en fortsättning och vidareutveckling av svaret. Vi ansåg även att det var av stor vikt att bestämma en bra tidpunkt för intervjun så att inte informanterna känner sig stressade.

Den första frågan i en intervju är särskilt viktig för att den fortsatta intervjun ska bli bra. Därför valde vi att inleda intervjuerna med en uppmjukande fråga för att på så sätt få informanterna att slappna av. Vi valde att börja intervjun med en bakgrundsinformationsfråga

som förstafråga. Enligt Kvale (1997) så ger bakgrundsinformationsfrågor forskaren möjlighet att samla in bakgrundsinformation samtidigt som informanterna får börja intervjun med ett välbekant område.

Intervjuerna spelades in på ljudband. De har sedan noggrant skrivits ut och analyserats. Viktigt att poängtera är att vi inte betraktar intervjuerna som utskrifter utan som levande samtal. Själva utskriften är för oss endast ett redskap för vår tolkning. Vi har i bearbetningen av materialet justerat språket men inte ändrat innebörden i informanternas svar.

3.3.1 Urval

Enligt Denscombe (2000) är vårt urval ett subjektivt urval eftersom lärarna ”handplockats”. Termen subjektivt urval används enligt Denscombe när forskaren redan har en viss kännedom om de människor som ska delta i undersökningen. Han anser även att fördelen med subjektivt urval är att det tillåter forskaren att undersöka just det som forskaren anser vara avgörande för undersökningen. Vi valde just dessa skolor på grund av att de tillhör olika rektorsområden och kommuner. Vi valde även medvetet skolor så vi fick representanter från byskola, skolor som ligger vid villaområden och stadsskola.

Enligt Kvale (1997) så beror antalet intervjupersoner i en undersökning på undersökningens syfte. Han menar att i vanliga intervjustudier brukar antalet intervjuer vara mellan 5 -25. Syftet med vår undersökning är som vi tidigare nämnt ett beskrivande syfte där vi vill gå på djupet. I och med det har vi valt att intervjua sju lärare vid fem olika skolor.

3.3.2 Beskrivning av skolorna och lärarna

Vi har i vår undersökning valt att intervjua lärare på fem olika skolor. Skolorna är belägna i två olika kommuner. Vi har valt att ge skolorna beteckningarna A-F samt beteckna lärarna från 1-7. För att ge en bild av de intervjuade lärarnas arbetsmiljöer kommer här beskrivningar av de olika skolorna. Lärarnas bakgrund beskrivs kort vid respektive skola.

Skola A

Skolan ligger centralt i en mindre stad i Skåne. Ungefär 190 elever är det som går på skolan. Från skolan är det nära till skog, rekreationsområde, idrottsplats, bibliotek och allmänna

kommunikationer. Skolan är en F-6 skola. Undervisningen i skolan sker oftast med grupper om ungefär 20 elever. Skolan satsar på de estetiska verksamheterna som musik, bild och idrott.

Lärare 1: Manlig 30 årig lärare med åtta års yrkeserfarenhet. Naturvetenskaplig linje på gymnasiet därefter utbildad till Ma/No lärare. Han undervisar endast i Ma och No. Arbetar i klasserna 4-6.

Lärare 2: Manlig 27 årig Ma/No lärare med idrott som tillvalsämne. Undervisar i ämnena Ma, No och Idrott. Han har arbetat ett och ett halvt år i klasserna 4-6.

Skola B

Skola B är en liten byskola där barnen går i en lugn landsortsmiljö i årskurserna F - 6. Ungefär 50-60 elever går på skolan. Skolan ligger i närhet till olika naturområden som ängar, åkrar och skog. Havet finns bara någon kilometer bort.

Lärare 3: Kvinnlig 62 årig lärare med 40 års arbetslivserfarenhet. Undervisar i alla ämnen utom idrott. Arbetar i en F-2 klass.

Skola C

Skola C är en F-9 skola i ett litet industrisamhälle. Skolan har ca 500 elever. Skolan ligger invid en å och bara en kort promenad från skolan finns grönskande skogar och ängar.

Lärare 4: Kvinnlig 40 årig Ma/No lärare. Hon utbildade sig först till förskollärare och har arbetat som det i 13år. Därefter vidareutbildade hon sig till Ma/No lärare. Har fem års yrkeserfarenhet som lärare i en F-2 klass.

Skola D

Skola D är en F-5 skola med 250 elever. Skolan ligger utanför stan och har nära till naturen. Bakom skolbyggnaderna ligger en liten skogsdunge med ett rikligt fågelliv. Ett stenkast bort finns en äng, skogsdungar och vattendrag (bäck och damm).

Lärarna 5: Kvinnlig 39 årig lågstadielärare med 15 års yrkeserfarenhet. Arbetar i en F-2 klass.

Lärarna 6: Kvinnlig 37 årig lärare med Sv/So inriktning med idrott som tillval. Hon har 11 års yrkeserfarenhet och arbetar i en F-2 klass.

Skola E

Skola E är en F- 5 skola, en liten stads skola som ligger i staden. På skolan går det ca 150 elever i åldrarna 6-11 år. Trots att skolan ligger i staden så har den skog och vattenrike inom närmiljön.

Lärare 7: Manlig 1-7 lärare med inriktning Sv/So med engelska som huvudtillval. Han ungefär 30 år och har åtta års yrkeserfarenhet och arbetar i en årskurs tre.

3.4 Resultatredovisning

Redovisningen inleds med lärarnas syn på utomhuspedagogiken och därefter redovisas de möjligheter som lärarna anser att utomhuspedagogik har. Slutligen behandlas varför lärarna väljer eller inte väljer att arbeta med utomhuspedagogik. Vi intervjuade sju lärare, tre av dessa är män och fyra är kvinnor. Vi har i bearbetningen av materialet justerat språket men inte ändrat innebörden i informanternas svar.

3.4.1 Lärarnas syn på utomhuspedagogik

Alla lärarna i undersökningen beskriver begreppet utomhuspedagogik som ett arbetssätt. Arbetssättet i utomhuspedagogik beskrivs i undersökningen som att utemiljön används som ett klassrum, precis som det inne på skolan. Lärarna beskriver naturen som en resurs för att väcka intresse och lust att lära hos eleverna. Informanterna är positivt inställda till utomhuspedagogik. Men det är särskilt en av informanterna som tydligt uttrycker sin lust för utomhuspedagogik.

-Vad tänker du på när du hör begreppet Utomhuspedagogik?

-Jättebra! Toppen! Toppen! (Lärare 3)

Ingen av lärarna skiljer tydligt på att vara ute och att ”vara” ute men i deras resonemang kan det tankesättet urskiljas hos några. Naturen ses både som en ram och som ett innehåll för lärande. Utomhuspedagogiken ses av några av lärarna som en del av inlärningsprocessen, det innebär att naturen både är en miljö att lära **i** men även att lära **av**.

-Vad tänker du på när du hör begreppet Utomhuspedagogik?

- Först tänker jag på natur, men sen tänker jag nog på hur man nyttjar utomhusmiljön för inläring. (Lärare 5)

Några av informanterna anser att naturen inte bara en lokal som man bedriver undervisning i utan naturen ska ses som en resurs och nyttjas som sådan i undervisningen.

Kommentar: Vi tolkar lärarnas syn på utomhuspedagogik som mycket positiv. Enligt vår tolkning så anser samtliga informanter att utomhuspedagogik är något att sträva efter. Vi tycker oss se att informanter inte skiljer tydligt på att vara ute och att "vara" ute och är därför inte riktigt medvetna om utomhuspedagogikens innebörd. Några av informanterna tror att det räcker att vara ute och göra samma saker som inomhus medan andra är väl medvetna om utomhuspedagogikens innebörd.

3.4.2 Vilka möjligheter anser lärarna att utomhuspedagogiken har?

Utomhuspedagogikens möjligheter beskriver lärarna som många. En fördel är enligt lärarna piggare elever och möjlighet till varierad undervisning. Lärare 2 menar att fördelen med utomhuspedagogik är att man får ett sammanhang i undervisningen. Han tar ett exempel från sin egen undervisning om löv. Går eleverna ut och lär sig om löven ser de även hur träden som löven tillhör ser ut och den omgivande naturen, vilket leder till ett sammanhang. Lärare 6 och 7 delar lärare 2 åsikt, ska man läsa om naturen så är det faktiskt där man ska vara. Lärare 4 anser att vid undervisning utomhus, så kopplas undervisningen till saker runt omkring. Undervisning utomhus på det här viset anser hon kan göras i alla skolämnena. Hon menar att man använder vad naturen har att erbjuda i undervisningen vid utomhuspedagogik, naturen blir en del av lärandeprocessen.

Lärarna 1,2 och 7 i undersökningen menar att naturen endast är en del av lärandeprocessen i de naturorienterade ämnena. I de övriga skolämnena anser lärare 1, 2 och 7 att det är svårare att arbeta med utomhuspedagogik. De menar att där gör man samma sak utomhus som man i vanliga fall hade gjort inomhus. I vår undersökning så skiljer sig uppfattningen om utomhuspedagogikens användningsområde mellan de manliga och kvinnliga lärarna. Männerna i vår undersökning anser att utomhuspedagogiken är kopplat till de naturorienterade ämnena medan kvinnorna menar att den kan användas i alla skolämnen.

”Alltså, det går nog med alla ämnen men det är svårare med vissa. Engelska har jag haft något år, faktiskt. När man ska sitta och läsa i böcker. Då har vi faktiskt suttit ut. Vi har gått ner till Byagården. Där finns en mur så där sitter man varmt och skönt på våren. Då kan man lika väl sitta där och läsa.” (Lärare1)

Lärare 3 är av en helt annan åsikt än lärare 1,2 och 7. Hon anser att utomhuspedagogiken är bra att använda i alla ämnen och föreslår då ett tematiskt, upplevelsebaserat arbetssätt. Hon arbetar regelbundet med utomhuspedagogik. Hon låter barnen gå ut och hämta upplevelser som ligger till grund för vidare undervisning så väl inomhus som utomhus. Av de återstående sex lärarna delar fyra av dem hennes åsikt att utomhuspedagogik kan användas i undervisningen i många skolämnen.

” Jag tycker inte att man behöver göra det på så annorlunda sätt när man undervisar utomhus. Men jag tänker på att man kan ha matte, svenska eller vilket ämne som helst och man har det utomhus och att man kanske kopplar det till saker som finns runt omkring sig ute. Man använder vad naturen har att erbjuda. ” (Lärare 4)

Våra informanter är alla eniga om att varje barn lär på olika sätt. Lärare 2 menar att vissa klarar av undervisning med muntliga genomgångar medan andra behöver vara mer konkreta och arbeta praktiskt. Utomhuspedagogiken erbjuder möjligheter till konkret arbete och situationer med sammanhang enligt flera av informanterna. Även lärare 6 är inne på samma linje och poängterar att det är viktigt att använda så många olika sinnen som möjligt för att nå alla elever. Hon menar att man som lärare måste göra på olika sätt och inte bara erbjuda barnen ett sätt att lära.

”Det beror väl lite på vad man gör, konkret när man jobbar konkret, när man pratar diskuterar Jag tror att man lär sig på olika sätt. Att man försöker använda olika sinnen och att gör på olika sätt. Så alla eleverna kommer fram på något sätt.”
(Lärare 6)

Eftersom skolan ofta erbjuder endast ett sätt att lära så tror en av lärarna att eleverna lär mest på sin fritid. På fritiden så är barnen aktiva och lär ofta genom att konkret genomföra saker.

”Det är sånt man lär sig när man är ute och rotar och håvar och slår för att man vill veta vad det är. Så jag tror egentligen att det ligger mycket i det att man lär sig mycket på fritiden.” (Lärare 1)

Lärare 1 anser även han att när eleverna lär bäst är olika för varje elev. Han menar att inläringen sker för vissa elever audiotivt medan andra elever behöver använda hela kroppen för att lära.

”Man alltså jag tror att det är jätteolika vissa lär sig jättebra genom att sitta och lyssna och lära för de har det sättet som de har hittat. Och andra lär sig genom att producera själv och andra lär sig genom att vara igång och röra sig och göra någonting med alla sinnen på samma gång. Alla lär sätt bäst i olika situationer.”
(Lärare 1)

Ett lustfyllt lärande där barnen är motiverade anser lärare 5 vara det bästa sättet att nå alla elever. En väg för att nå alla elever i undervisningen är som vi tidigare varit inne på är att arbeta konkret, det arbetssättet är något som sju av sju informanter stöder. Lärare 4 ser det av stor vikt att eleverna förstår varför de ska lära sig och därmed ser nyttan av att lära sig.

Kommentar: Den positiva syn på utomhuspedagogik som vi upplever hos våra informanter leder till att de ser många möjligheter med utomhuspedagogik. Informanternas syn på utomhuspedagogikens möjligheter är att genom utomhuspedagogik får eleverna ett sammanhang i undervisningen och läraren kan variera undervisningen för att på så sätt möta alla elever. Informanterna menar att eleverna lär bäst genom varierad, konkret undervisning. Vi upplever att informanterna vill arbeta med konkreta situationer och föremål för att ge eleverna ett sammanhang. Det gör att vi kan se en koppling mellan lärarnas syn på utomhuspedagogikens möjligheter och deras syn på när elever lär bäst. Att arbeta konkret med varierad undervisning och ge eleverna ett sammanhang ser många informanter som viktiga aspekter för att eleverna ska lära. Dessa aspekter behandlas även av informanterna som utomhuspedagogikens möjligheter. Vi tolkar det att lärarna på ett ganska omedvetet stadium anser att barnen lär bäst med att arbeta med utomhuspedagogik. En av informanterna anser till exempel att eleverna lär bäst på fritiden eftersom de där får vara aktiva och prova sig fram konkret, det är enligt vår tolkning att arbeta med utomhuspedagogik.

3.4.3 Varför väljer lärare att arbeta eller inte arbeta med utomhuspedagogik?

Lärarna i undersökningen är positiva till att arbeta med utomhuspedagogik. De av informanterna som regelbundet arbetar med utomhuspedagogik väljer det på grund av utomhuspedagogikens möjligheter vid inläring. Lärarna anser att utomhuspedagogik leder till ett sammanhang i undervisningen och att eleverna får se verkligheten som man annars bara läser om. Alla informanter väljer mer eller mindre att arbeta med utomhuspedagogik. Några av lärarna arbetar med utomhuspedagogik i alla skolämnen medan andra endast i de naturorienterade ämnena. Varför lärarna väljer att arbeta med utomhuspedagogik är av olika anledningar. Lärare 3 menar att naturen erbjuder upplevelser och lust till lärande. Hon använder utomhuspedagogik regelbundet i alla skolämnen därför att det ger ett sammanhang i undervisningen och framförallt för att hon upplever det som lustfullt både för sig själv och för sina elever. Lärare 7 anser att genom att vara utomhus så får eleverna även använda fler sinnen vid inläring som lukt, känsel och syn.

”Ja, alltså fördelarna t.ex. om vi tar biologin så är det ju att de får se verkligheten det man pratar om, de får känna och lukta och se på det. De kan också göra upptäckter på ett helt annat sätt utomhus.” (Lärare 7)

Samtliga av lärarna anser att arbete med utomhuspedagogik leder till ett konkret arbetssätt och det är genom konkreta arbetssätt som våra informanter anser att barn lär bäst.

Alla våra informanter är av åsikten att utomhuspedagogik kan förankras i styrdokumentet. Därmed menar informanterna att styrdokumentet inbjuder till utomhuspedagogik. Lärare 5 och 7 menar att styrdokumentet är så pass öppna att lärare själv kan välja att arbeta med utomhuspedagogik om man vill. Lärare 5 menar att bara eleverna uppnår målen så kan man som lärare själv välja vägen dit.

”För Styrdokumentet är rätt öppna du behöver aldrig känna att du inte kan jobba, om du känner för utomhuspedagogik så får du göra det. Bara att du liksom uppnår målen sen kvittar det hur du gör på vägen för att nå dem. Så egentligen behöver det inte stå mer än vad det gör. För det är fritt att göra som man vill.” (Lärare 5)

Alla lärare är eniga om att skolans styrdokument är grunden i den långsiktiga planeringen men att den inte har så stor inverkan i det dagliga arbetet.

”Ja, de påverkar ju rätt så mycket för man har ju dem i baktanken och måldokument och styrdokument när man planerar vad man vill att eleverna ska uppnå.” (Lärare 6)

”Men det är ju inte så att jag lägger var lektion efter styrdokumentet” (Lärare 2)

Endast två av informanterna uttrycker negativa aspekter på styrdokumentet kopplat till utomhuspedagogiken. Det som de två informanterna uttrycker är stress att hinna med men det påverkar endast den ene informantens planering och val av arbetssätt. Lärare 5 uttrycker att styrdokumentet är ett stressmoment men hon upplever sig ändå ha en frihet i val av arbetssätt.

”Så faktiskt påverkar de inte så mycket. Ibland kan man väl känna att nu måste jag hinna det och det.” (Lärare 5)

Lärare 1 har ett kritiskt förhållningssätt till dagens skola, skolsystem och styrdokument. Han anser att läroplanen, kursplanen och dess uppnåendemål, timplaner (statens och kommunens) leder till ett motsägelsefullt intryck. Han upplever även styrdokumentet som begränsande och känner att man som lärare inte kan hinna med alla uppnåendemål utan får plocka kunskaper och ta lite av allt. Han menar att det leder till en begränsning att gå ut.

”Egentligen känns det jätte mycket begränsat. Hittar man någonting som man tycker är jättekul! Ungarna tycker det är jätte kul! Så skulle man vilja fortsätta med det. Känner man samtidigt, nej. Då hinner han inte med det här och det här. Så tar man lite av allting, lär lite av allting och glömmer bort väldigt mycket. Hade man begränsat sig så hade man lärt sig mycket mer och det hade fastnat mer på djupet.” (Lärare 1)

I stora drag är våra informanter väldigt positiva till utomhuspedagogik men det som kan ses som en stor nackdel är det svenska vädret. Detta är en åsikt som alla lärare utom en delar, lärare 3 anser att det inte finns något som heter dåligt väder, bara dåliga kläder. Hon menar att lärare måste vara envisa och inte ifrågasätta om man ska gå ut om det är dåligt väder.

”Nackdelar – vädret om man alltid ska vara ute. Ska man använda sig utav papper och penna och det ösregnar det blir inte riktigt bra.” (Lärare 4)

En aspekt på svårigheter med utomhuspedagogik är enligt lärare 7 att lärare aldrig riktigt har kontroll över vad som händer när man är ute med barngruppen. Han uttrycker en rädsla att gå ut med barngruppen. Han väljer därför att utnyttja Naturskolan som resurs vid utomhuspedagogik och undviker då att ta ett stort eget ansvar för undervisningen utomhus.

”Men det finns nackdelar, det är ju inte lika vanligt idag att man har en klass där alla elever alltid följer regler eller sköter sig. Det innebär att man aldrig riktigt vet vad som kan hända egentligen. Och därför bör man som jag sagt innan, dra sig för att sticka ut.” (Lärare 7)

En av de undersökta kommunerna har ingen Naturskola att tillgå men känner till Naturskolan i de närliggande kommunerna. Varken lärare 1 eller 2 har använt Naturskolan i någon form. I den kommunen som har en Naturskola, så används den som en resurs för kommunens skolor. Denna resurs är inom kommunen kostnadsfri, men även skolor utanför kommunen kan använda sig av Naturskolan mot mindre avgifter. 4 av 5 lärare i kommunen med Naturskola använder sig av den. Den lärare som inte använder Naturskolan i kommunen deltar istället i andra projekt som skolan har med Malmö högskola. Hur lärarna väljer att använda Naturskolan skiljer sig från lärare till lärare. Lärare 3 väljer att själv ta del av Naturskolans utbildningar och kurser för att sedan använda det i sin undervisning. Lärare 5, 6 och 7 väljer att bjuda in Naturskolans personal för att använda dem som en resurs i undervisningen.

”Jag tycker att det är jättebra, dels får vi lite proffsig hjälp. Vad som naturskolan skiljer sig ifrån, det är ju att de gör det så enkelt för oss, som vi kan göra enkelt för barnen. Alltså det är en pedagogik De gör det på ett pedagogiskt sätt De kan bara med hjälp av en fjäder väcka 100 frågor och tankar och man kan hålla på med det en hel dag. (Lärare 5)

Lärare 5 menar också att det kan vara svårt att hålla ihop barngruppen, men hon uttrycker att det inte beror på utomhuspedagogiken utan det beror på att läraren inte väcker barnens intresse.

”Nackdelen är väl att man inte kan hålla ihop dem men har man i och för sig väckt dem och de tycker att det är kul, så behöver man inte tänka på det andra.” (Lärare 5)

Kommentar: Vår tolkning är att informanterna upplever att utomhuspedagogikens möjligheter och fördelar är betydligt fler än svårigheterna. Vi har i vår undersökning fått uppfattningen att informanterna har svårt att formulera svårigheter med utomhuspedagogik. Alla informanterna anser att utomhuspedagogik kan förankras i styrdokumentet men vi upplever det konstigt att ingen av informanterna kunde ge ett konkret exempel från styrdokumentet kopplat till sin åsikt.

3.4.4 Resultatsammanfattning

I undersökningen vill vi synliggöra lärarnas syn på utomhuspedagogikens möjligheter. Vi vill även fördjupa oss i varför lärarna väljer eller inte väljer att arbeta med utomhuspedagogik.

Resultatet är enligt vår tolkning att lärarna i vår undersökning är positivt inställda till utomhuspedagogik. Lärarna i undersökningen anser att utomhuspedagogik används som en del i lärandeprocessen. De manliga lärarna i vår undersökning anser att utomhuspedagogikens användningsområde i huvudsak är de naturorienterade ämnena medan de kvinnliga lärarna menar att utomhuspedagogik kan användas i alla skolämnen. Lärarna i undersökningen finner många fördelar med utomhuspedagogiken, pigga barn, möjlighet till varierad undervisning och ett sammanhang i lärandet. De negativa aspekterna på utomhuspedagogiken är bland annat dåligt väder och svårigheter att hålla ihop barngruppen vid utevistelser. Dessa åsikter delas dock inte av alla. Lärarnas förhållande till Naturskolan är något som är varierande. De lärarna som inte har tillgång till Naturskola i sin kommun är dock medvetna om att närliggande kommuner har tillgång till den. Lärarna i kommunen som har en Naturskola använder sig av den på olika sätt, några genom egen vidareutbildning av Naturskolan och andra genom att ta in Naturskolan som en resurs i undervisningen.

Lärarna i undersökning anser att styrdokumentet är öppna och därmed ger läraren frihet att själv välja om man vill arbeta med utomhuspedagogik. Lärarna är av åsikten att styrdokumentet utgör grunden för den långsiktiga planeringen. En av lärarna är kritisk till skolsystemet och känner sig stressad av det.

Lärarna i undersökningen delar åsikten att barn är olika och därmed lär olika. Lösningen är att erbjuda barnen olika sätt att lära och att fler sinnen används vid inläring i skolan. En lärare beskriver att barnen måste få vara aktiva och lära konkret. Lustfullt lärande och motivation är andra ord som används av lärarna för att beskriva när barn lär bäst.

4. Diskussion

Syftet med vår undersökning var att försöka belysa varför lärare väljer eller inte väljer att arbeta med utomhuspedagogik. Vi ville även undersöka om det endast är i de naturorienterade ämnena som lärare anser att man kan nyttja naturen som lärorum och läromedel.

Under undersökningens gång har vi upptäckt att utomhuspedagogik är ett stort ämne, som går att koppla tillbaka ända till 1600-tales Comenius (Dahlgren & Szczepanski 2004). Förr var naturen av betydelse för samhällsstrukturen och familjens överlevnad. Wohlin (2004) menar att i takt med att människans beroende av naturen minskade, så förändrades även människans förhållningssätt till naturen. Vi anser precis som Wohlin (2004) att förhållningssättet till naturen har förändrats, idag kan lärare möta barn i skolan som inte har något förhållande till naturen alls. Vi tror att många barn aldrig varit i naturen och därmed inte heller utvecklat något förhållningssätt till naturen. Drougge (2001) anser att eftersom naturen är vårt ursprung så måste vi förmedla och ge barnen en förståelse för naturen. Drougges (2001) åsikt tycker vi är viktig. Skolan ska enligt vår mening ge barnen ett förhållande till naturen och i kursplanen för de naturorienterade ämnena står det uttryckligen att skolan ska det. Vi anser att har barn inget förhållande till naturen så har de inte heller någon anledning att väna om den heller. Vill vi ha en hållbar utveckling av vår miljö och våra barn, anser vi att skolan måste erbjuda barnen ett förhållande till naturen. Dahlgren & Szczepanski (2004) kopplar det här resonemanget till pedagogers ökade intresse för utomhuspedagogik, de menar att utomhuspedagogiken kan tolkas som ett behov att hitta tillbaka till naturen.

Vi har inte undersökt om behovet av utomhuspedagogik har ökat hos lärarna, men i början av vår undersökning fann vi att alla lärare i undersökningsgruppen är positivt inställda till utomhuspedagogik. Lärarna i vår undersökning är eniga om att det fanns stora möjligheter med att arbeta med utomhuspedagogik. De anser att fördelarna och möjligheterna med utomhuspedagogik är många. Dahlgren & Szczepanski (2004) anser att en anledning till varför skolan bör arbeta ute är att då sker lärandet i olika sammanhang och situationer. En av fördelarna med utomhuspedagogik var även enligt lärare 2 att man får ett sammanhang i undervisningen, teori och praktik kopplas samman. Vi är av samma åsikt att lärande måste kopplas till ett sammanhang. Sammanhang i undervisningen tror vi leder till ett långvarigt lärande. Dahlgren & Szczepanski (2004) menar att undervisningen inte heller delas in i ämnen

vid utomhuspedagogiken, utan ämnena flyter ihop och helheten kommer fram. Vi anser att genom ett helhetsperspektiv så får man ett livslångt lärande, man lär inte bara för stunden. Piggare elever anser Nyhus- Braute & Bang (1994) att vi får med hjälp av utomhuspedagogik, de ser ett samband mellan utomhuspedagogik och ökad koncentrationsförmåga, bättre hälsa och motorisk utveckling. Även lärarna i vår undersökning trycker på att man får piggare elever med utomhuspedagogik och dessutom en varierad undervisning. Vi är övertygade om att undervisning utomhus ger friskare och piggare barn, vi kan inte tänka oss något som motsäger det.

Alla lärare i undersökningen menar att när elever läser om naturen så är det i naturen eleverna ska vara och inte inne i klassrummet. En självklarhet enligt oss, varför sitta och läsa om naturen i en bok, när det bara är att öppna dörren och gå ut. Upplev naturen i naturen! anser vi. Vid analysen av intervjuerna såg vi att våra manliga informanter har åsikten att utomhuspedagogik i huvudsak bara kan bedrivas i de naturorienterade ämnena. De kvinnliga informanterna är av en annan åsikt, de menar att utomhuspedagogiken inte är bundet till något ämnesblock utan kan användas i alla skolans ämnen. Vi undrar om det är på grund av genus som åsikterna här går isär eller om det beror på att de manliga informanterna arbetar med barn i årskurserna 3-6 och kvinnorna i årskurserna F-4.

Samtliga av lärarna i vår undersökning menar att för att man ska få med alla elever krävs det att man som lärare kopplar undervisningen till för eleverna konkreta situationer. Lärarna i vår undersökning anser att barn är olika och därför lär olika, men att genom att göra något konkret så tror lärarna att de når flest elever. Även Piaget anser att handling ger den lärande möjlighet att upptäcka och lära genom konsekvenser av sin egen handling. (Wood 1999) Vi anser också att ett konkret arbetssätt där eleven får vara aktiv är ett bra sätt att undervisa på. Barn är olika men vi tror att genom ett konkret arbetssätt så når man de flesta barnen. I början av vår litteraturstudie där vi under rubriken Barns utveckling och lärande såg tillbaka på olika teorier kring hur barn utvecklas och lär, upptäckte vi att tankarna på 1600-talet kan kopplas till dagens tankar om utomhuspedagogik. Dewey som levde mellan 1859 – 1952 anser Nyhus - Braute & Bang (1994) vara en förgrundsfigur till dagens utomhuspedagogik. Vi anser att man hos nästan alla presenterade teorier kring barns lärande och utveckling bygger på konkret och aktivt lärande, dvs. vi ser kopplingar till utomhuspedagogik. Vi tycker precis som lärare 5 i vår undersökning att eleverna måste ha en egen motivation och känna lust till att lära. Lärare 4 tog upp vikten av att eleverna förstår varför de ska lära sig något och kan se ett

användningsområde för det de lärt sig. Vi anser att det är oerhört viktigt att barnen tydligt inser VARFÖR de ska lära sig något och kan koppla det till deras vardag. Har barnet den insikten så tror vi att barnet får en ökad motivation att lära.

Lärare 1 ansåg att när och hur eleverna lär bäst är olika för varje elev och det var ett resonemang som även lärare 2 och 6 var inne på. I litteraturen presenterade vi Hannaford (1995) som menade att inläring inte bara är något som sker i hjärnan. Hon menar vidare att det är genom kroppens sinnen som hjärnan får information för att sedan lära. Lärare 6 poängterar att för att nå alla elever så tror hon att man bör använda så många sinnen som möjligt i undervisningen. Dahlgren & Szczepanski (1997) har samma tankar, när barnen får använda flera olika sinnen vid inläring får barnen fysiska upplevelser som blir till kunskap. Vi tror att eftersom barn är olika så bör man i sin undervisning använda sig utav flera olika sinnen och metoder för att nå så många som möjligt

Strotz & Svenning (2004) anser att en anledning till varför lärare undviker att arbeta med utomhuspedagogik är rädsla för att tappa kontrollen. Läraridentiteten sitter ofta i mycket vetande. De menar vidare att lektioner i klassrummet är lättare för läraren att genomföra, planera och kontrollera. En trygg lärare är enligt dem en lärare som vågar lära genom misstag tillsammans med både barn och kollegor. Lärare 7 uttrycker en rädsla för att tappa kontrollen över barngruppen i samband med undervisning utomhus. Han är därför inte ute i den utsträckningen som han vill. De övriga lärarna i vår undersökning uttrycker inte rädsla för förlorad kontroll, utan det som hindrar arbetet med utomhuspedagogik är andra faktorer. Vi är av åsikten att man som lärare inte får vara rädd för att göra fel och misslyckas, det är genom felen som man lär sig och utvecklas. Vi tycker även att det är viktigt att barnen får uppleva att även vi som är lärare kan göra fel. Vi vill att barnen ser att lärare inte kan allt. Vi anser att det är viktigt att lärare lär tillsammans med barnen. Vi anser vidare att det är viktigare att vara en bra pedagog än en bra teoretiker.

En av de få anledningarna till att lärarna inte valde att arbeta med utomhuspedagogik visade sig enligt vår undersökning vara vädret. Vilket strider mot Drougge (2001) åsikt, att det inte finns något dåligt väder utan bara dåliga kläder. Liksom lärare 3 är vi av den åsikten att dåligt väder inte får hindra den pedagogiska verksamheten utomhus. Vi menar att även om det är trevligare att vara ute i vackert väder så kan det vara väl så mysigt att vara ute när det regnar.

Vilket barn gillar inte att plaska i en vattenpöl? Varför ska fel kläder få hindra den pedagogiska utomhusverksamheten.

Carlgren & Marton (2000) menar att omstruktureringen av skolans styrdokument har lett till förändringar i lärarnas yrkesutövning. Den svenska skolan har enligt dem förändrats till en mål och resultatstyrd skola. Vidare anser de att detta leder till att lärarna får en ökad kontroll över utformningen av undervisningen. Lärare 5 & 7 ansåg precis som Carlgren & Marton (2000) att styrdokumentet är så pass öppna att de själv kan välja hur de vill bedriva sin undervisning. Vi håller med om att styrdokumentet är så pass öppna att vi som lärare själva kan välja arbetssätt och vi anser att det är det som är lärarnas uppgift i en mål och resultatstyrd skola. Alla lärare i vår undersökning var av åsikten att styrdokumentet låg som en grund för den långsiktiga planeringen, men att den inte hade så stor inverkan på det dagliga arbetet. Enligt Carlgren & Marton (2000) så har skolan tappat fokus på helhet och sammanhang i undervisningen på grund av att kursplanen är indelade i olika skolämnen. Lärare 1 som vi upplevde ha ett kritiskt förhållningssätt till styrdokumentet var inne på samma resonemang som Carlgren & Marton (2000). Han menade att helheten ofta går förlorad på grund av att eleverna måste hinna med alla uppnåendemål, och för att nå dessa får man plocka lite av allt. Vi tror inte att en skola utan någon form av uppnåendemål skulle fungera i praktiken eftersom att alla barn i hela landet har rätt till likvärdig utbildning (Lpo 94). Vi menar inte att alla barn kan nå upp till alla mål men någon form av vart eleven ska sträva mot måste finnas som en grund till skolans undervisning.

4.1 Förslag på vidare forskning

Vid genomförandet av vår undersökning upptäckte vi skillnader mellan männen och kvinnornas åsikter kring användningsområdet av utomhuspedagogik. Kvinnorna ansåg att utomhuspedagogiken kunde användas i undervisning i alla skolämnen medan männen var mer försiktiga. Vi tycker att det hade varit av intresse att undersöka detta vidare.

Vår undersökning behandlade lärarnas uppfattningar kring styrdokumentet. Vi tror att vidare forskning om lärares uppfattning om styrdokumentet skulle bli intressant.

Ett annat förslag på vidare forskning är en jämförelse mellan lärares syn på hur elever lär bäst och deras undervisnings sätt.

5. Sammanfattning

Litteraturstudien inleddes med ett försök till definition av begreppet utomhuspedagogik. Utomhuspedagogik sammanför teori och praktik, barnen får vara aktiva i sin inläring och aktivt själva söka kunskaper. För att kunna se utomhuspedagogikens plats i allmänna teorier kring hur barn lär, valde vi även att belysa olika teorier kring barns utveckling och lärande. Vi har även undersökt inställningen till naturen ur ett historiskt perspektiv. Några utomhuspedagogiska modeller, I Ur och Skur samt Naturskolan presenteras också. Styrdokumentet tolkades ur ett utomhuspedagogiskt perspektiv.

Lärarnas åsikter kring utomhuspedagogik, styrdokumentet och hur barn lär var av intresse för undersökningen. Lärarnas tankar och erfarenheter var av stor betydelse för att öka kunskapen om utomhuspedagogikens användning. Eftersom undersökningen var av ett mer deskriptivt syfte än ett hypotesprövande så genomfördes intervjuer med verksamma lärare för att på så sätt gå på djupet. Intervjufrågorna var halvstrukturerade.

Vid analysen framkom det att lärarna i undersökningen var positivt inställda till utomhuspedagogik. Lärarna i undersökningen såg utomhuspedagogiken som en del i lärandeprocessen. Det visade sig dock finnas skillnader i synen på utomhuspedagogikens användningsområden. Styrdokumentet uppfattades som öppna av lärarna och det medförde enligt lärarna ett fritt val av användningen av utomhuspedagogik. Lärarna i undersökningen var eniga om att olika barn lär på olika sätt.

Referensförteckning

- Arfwedson, G. (1992) *Hur och när lär sig elever?* Stockholm: HLS Förlag
- Carlgen, I. & Marton, F. (2000) *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundets förlag
- Dahlgren, L-O. & Szczepanski, A. (1997) *Utomhuspedagogik, boklig bildning och sinnlig erfarenhet*. Linköping: Linköpings universitet.
- Dahlgren, L-O. & Szczepanski, A. (2004) Rum för lärande- några reflektioner om utomhusdidaktikens särart. Lundegård, I., Wickman, P-O. & Wohlin, A. (red.) (2004) *Utomhusdidaktik* Lund: Studentlitteratur
- Denscombe, M. (1998) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Drougge, S. (2001) *I Ur och Skur i skolan - en beskrivning av riktlinjer för I Ur och Skur i skolan med integrerat fritidshem*. Stockholm: Friluftsförbundet
- Hannaford, C. (1995) *Lär med hela kroppen – inläring sker inte bara i huvudet*. Jönköping: Brain Books AB
- Hedberg, P. (2004) Att lära in ute – Naturskola Lundegård, I., Wickman, P-O. & Wohlin, A. (red.) (2004) *Utomhusdidaktik* Lund: Studentlitteratur
- Granberg, A. (2000) *Småbarns utevistelse - naturorientering, lek och rörelse*. Stockholm: Liber
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lindblad, I-B, (1998) *Uppsatsarbete En kreativ process* Lund: Studentlitteratur
- Nyhus- Braute, J & Bang, C. (1994) *Följ med ut! Barn i naturen* Stockholm: Universitetsförlaget
- Piaget, J. (1968) *Barnets själsliga utveckling*. Lund: Gleerup Bokförlag
- Skolverket. (2002) *Grundskolans kursplaner och betygskriterier 2000*. Västerås: Skolverket och Frizes
- Stensmo, C. (1994) *Pedagogisk filosofi* Lund: Studentlitteratur
- Strotz, H. & Svenning, S. (2004) Betydelsen av praktisk kunskap, den tysta kunskapen. Lundegård, I., Wickman, P-O. & Wohlin, A. (red.) (2004) *Utomhusdidaktik* Lund: Studentlitteratur
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

- Utbildningsdepartementet, (1999) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet – Lpo 94*. Stockholm: Fritzes förlag.
- Wohlin, A. (2004) Kulturlandskapet och torpet i undervisningen Lundegård, I., Wickman, P-O. & Wohlin, A. (red.) (2004) *Utomhusdidaktik* Lund: Studentlitteratur
- Wood, D. (1999) *Hur barn tänker och lär*. Lund: Studentlitteratur
- Friluftsförbundet (2005) <http://www.frilufts.se/iuroskur/bakgrund/bakgrund.html>
hämtningsdatum 20051127 07.37

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Läraren får berätta om sin bakgrund, utbildning, eventuella fortbildningar, hur länge man arbetat och hur gammal man är, kvinna eller man, intressen.
2. Beskrivning av skolan man arbetar på, hur stor den är (antal elever), byskola/stadsskola, hur ser skolans upptagningsområde ut, vilken ålder man har på sin klass.
3. Vilka ämnen undervisar du i?
4. Vilket ämne är ditt favoritämne?
5. När tror du att dina elever lär bäst? Motivera varför!
6. Hur påverkar styrdokumentet dig i din planering?
7. Vad tänker du på när du hör begreppet Utomhuspedagogik?
8. Har du någon gång undervisning utomhus?
9. Följdfråga på jakande svar, Varför, hur ofta och i vilka ämnen?
Följdfråga på nekande svar, varför inte?
10. Vilka fördelar respektive nackdelar ser du med att arbeta utomhus med dina elever.
11. I vilka ämnen skulle du kunna tänka dig att arbeta med utomhus? Motivera!
12. Tycker du att man kan förankra utomhuspedagogiken i styrdokumentet?
13. Nyttjar er skola naturskolan eller liknande verksamhet?
14. På vilket sätt använder ni er av naturskolan och varför (inte)?